

Τὰ δάκρυα καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ Ἰδάν ἀνεκρού-
φισαν τὴν ὀδύνην τῆς, καὶ ἐξωπύρηνσαν τὰς ἐλπίδας
τῆς· ἐκεῖνος ὁμως, ἐδύνατο πῶς νὰ ἐννοήσῃ τὸν
ἔρωτα ὅστις καταπατεῖ τὴν ἐπιούσαν, ὅ,τι ἐπεθύμει
τὴν προτεραίαν;

— Γέττα, εἶπε πρὸς αὐτὴν, ἐάν αὐτὸς ὁ καρ-
πὸς θὰ ἔφερε τὴν ἔνωσιν τὴν ὁποίαν ἐπεθύμεις,
διατί τὸν κατέστρεψες;

Ἡ νέα εἶπε τότε στενάζουσα πρὸς αὐτὸν, ὅτι
Ἀνδρέας τις ἦλθε ζητῶν αὐτὴν σύζυγον, καὶ ὅτι ὁ
πατήρ τῆς συγκατετάθη ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρέας τὴν ἡ-
γάπα πολὺ. Ἐάν λοιπὸν ἔφερε τὸ ῥοδάκινον εἰς τὸν
πατέρα τῆς, θὰ τὴν ἐδίδεν εἰς τὸν Ἀνδρέαν, ἐνῶ
τώρα ἦτον ἐλευθέρη, . . . ἐλευθέρη δι' αὐτόν!

— Ω! ἀγάπα με Ἰδάν, ἀγάπα με ὡς ὁ Ἀν-
δρέας ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μίαν μόνην φράν με ἔδεν!
ἔχε δι' ἐμὲ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον ὅστις κατατατίνει
τὸν ἀγαπῶντα μελαγχολικῶς, καὶ τὸν ἀλλοιώνει ὡς
δίψα φλογίζουσα! Ἀγάπα με ἕως τὴν ἐρχομένην
ἀνοιξιν, ἐάν ἡμπορῇς, Ἰδάν. . .

Ἐν τοσούτῳ ἰδέα τις ζοφερὰ ἐράνη προσβαλὼσα
τὸ κάτωχρον μέτωπόν τῆς.

Τὸ προσεχές ἔτος ἡ μὲν νέα ἦτο ἐλευθέρη, τὸ
δένδρον ὁμως τοῦ σπηλαίου ἦτο ξηρὸν, καὶ ὁ Ἰδάν
δὲν ἐπερίμενε.

Τοιαῦτα μᾶς διηγήθη ὁ ὁδηγὸς μας, ὅταν ἐφθά-
σαμεν εἰς τὰς κιγκλίδας.

Ἦτο τότε χειμῶν, καὶ ὁ κήπος ἐκεῖνος τὸν ὁ-
ποῖον μᾶς εἶχε περιγράψῃ ἀνθρὸν καὶ πλήρη ὁ-
κιωρῶν, ἐπεδείκνυε δένδρα γυμνά, χόρταν ξηρὸν, καὶ
φύσιν νεκράν.

Ε'.

Ὅλοι ἐπροσπαθοῦμεν νὰ εὑρωμεν ὑπὸ τὴν πύχνην
τὰ ἔχνη τῆς στενωποῦ ἥτις, ὡς ἔλεγεν ὁ ὁδηγὸς
μας, ἔφερε πρὸς τὸ σπήλαιον, ὅταν ἐδείκνυται νὰ
στρέψωμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὴν μεγάλην ὁδόν.

Δύο γυναῖκες, ἐρχόμεναι δι' αὐτῆς, ἐστάθησαν ὁ-
ταν μᾶς ἶδον· καὶ ἀφ' οὗ συνωμίλῃσαν διευθύνθησαν
πρὸς ἡμᾶς. Ἡ πρώτη ἐφόρει κατάλευκα, κ' ἐφεί-
νετο κυρία τῆς δευτέρας. Ἄν καὶ ψυχρὸς ἐπικράτει
ὁρμῆς, αὐτὴ ἦτο ἐνδεδυμένη ὡς ἐν καιρῷ ἔκρος·
ἡ κόμη τῆς ἦτο λυτὴ, καὶ οἱ κτῆμαυροι βόστρυ-
χοί τῆς, διασκορπιζόμενοι ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῆς, ἐ-
φαίνοντο προφυλάσσοντες τὴν λευκότητά του ἀπὸ
τοῦ ψυχροῦ. Καθόσον δὲ ἐπροχώρει, κατεπλησσομένη
ἀπὸ τὴν παράδοξον φυσιογνωμίαν τῆς· τὸ στόμα
τῆς ἐμειδία, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοί τῆς ἀντιφάσκοντες εἰς
τὰ χεῖλη τῆς, ἐξήγουν ὀδύνην βαθύαν καὶ φρικτὴν·
χρὰ ψευδῆς καὶ λύπη ὀξεία συνεκρούοντο ἐπὶ τοῦ
ἡλλυωμένου προσώπου τῆς. Ἐπροχώρει ἀδιακόπως,
καὶ σταματοῦσα π.ὺ καὶ π.ὺ ἔδραπε χόρτον ξη-
ρόν. Ἡ παρακολουθοῦσα αὐτὴν γυνὴ παρετήρει ἀνέ-
συχρος ὅλας τῆς τὰς κινήσεις· ἡ πρεσβυτικὴ ἡλικία
τῆς καὶ τὸ μακρὸν πρόσωπόν τῆς, ἀνεδείκνυναν ἐτι
μᾶλλον τὴν ὀχρότητα καὶ τὸ κίλλος τῆς κυρίας
τῆς, τῆς ὁποίας τὸ βλέμμα προσηλώθη ἀπὸ τινος
ἐπ' ἐκείνην, οὕτως ὥστε κατεπτοήθημεν.

Καὶ ἠθελήσαμεν μὲν ν' ἀναχωρήσωμεν ἀλλὰ δὲν
ἐπροφθάσαμεν διότι μᾶς εἶχε πλησιάσει. Ἐμειδία
ὀλονέν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μελαγχολικοῦ μετώπου τῆς
ἐβλέπομεν τοὺς πόνους τοὺς ἰσχυροὺς ἐπροξένει εἰς
αὐτὴν λογισμὸς τις ἢ ἀνάνησις. Ἐνῶ δὲ ἡτοιμα-
ζομένη νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέαν μου αὐτὴν, κατετα-
ράχθη ἀπὸ τὰς φλόγας τὰς ὁποίας ἐβρίσταν ἐπ' ἐ-
μὲ οἱ ὕγροι ὀφθαλμοί τῆς· ἠρώτησα εὐθὺς ποῖα ἦ-
το . . . ἦτο ἡ Γέττα!

Προσπλωμένον ἔχουσα ἀδιακόπως τὸ βλέμμα εἰς
ἐμὲ, διεβίβασε τὴν δεξιάν τῆς διὰ τῶν κιγκλίδων
αἰτίνες μᾶς ἐχώριζαν, καὶ μ' ἐπρόσφερεν ὁπώραν
τὴν ὁποίαν ἐσφιγγεν εἰς τὴν παλάμην τῆς. Καὶ
κατ' ἀρχάς μὲν ἐστάθη ἀκίνητος καὶ δισταζὼν,
ἀλλ' ἔπειτα, ἐνδῶσας εἰς νεῦμα τῆς γραίας, ἔλαβον
ὅ,τι μ' ἐδίδεν ἡ Γέττα. Μ' ἔδωκε δὲ σφαίραν ἐκ
λευκοσιδήρου, σχῆμα καὶ χρῶμα ἔχουσαν ῥοδακί-
νου· μέλις ὁμως τὴν ἔλαβον, καὶ τὴν ἐπανελάβε
μὲ κίνησιν ταχεῖαν καὶ σπασμωδικήν.

Τὸ βλέμμα τῆς ἐστράφη τίτε ἀνέτυχον πρὸς τοὺς
τρεῖς μου συνοδοιπόρους, καὶ οἱ ὀφθαλμοί τῆς ἐ-
κοκκίνισαν ὡς ἂν ἐπύσχε θέρμην. Καὶ μετὰ ταῦτα
ἔφυγε δρομαία ὡς δορκὰς ἐνώπιον κυνηγῶν, καὶ
φεύγουσα ἔλεγεν·

— Ω! ὅχι δὲν εἶν' αὐτός! . . . ὁ πατήρ μου
περιμένει τὴν κόρην του, καὶ ἐκεῖνος . . . τὴν ἐ-
ρωμένην του!

Καὶ ἐγέλα!

Ἡ ταλαίπωρος! Ὁ πατήρ τῆς δὲν ἔζη πλέον, καὶ
ἐκεῖνος, ὁ ἐραστής τῆς, τὸν ὁποῖον ἡ φύσις ἐβρίσκει
ψυχρότατον πλησίον τῆς φλογερᾶς ψυχῆς τῆς, ὁ
Ἰδάν Ἀ . . . ἔζη, ὅχι μακρὰν τῆς ἀθλίας ἐκείνης
νέας, ἀλλ' ἔζη καλὸς σύζυγος, καὶ καλὸς πατήρ!

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΠΕΡΙ ΦΑΙΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε Φυλλάδ. ΕΓ').

—ο—

Τίς δὲν ἐθαύμασε τὸ ἀπλοῦν καὶ χαρὶεν τῆς εἰσα-
γωγῆς τοῦ Φαίδρου, ἥτις ἀμέσως μᾶς φέρει εἰς τὸ
μέσον τῶν πραγμάτων;

ΣΟΚΡ. Ὡ φίλε Φαίδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν;

ΦΑΙΔΡ. Παρὰ Λυσίου τοῦ Κεφάλου.

Ἀφίνομεν τὸν Ταύλαρον ν' ἀμφιβάλλῃ, ἂν πρόκει-
ται περὶ ἄλλου Λυσίου, εὐχαριστοῦμενοι ὡς καὶ ὁ
Χαῖνδόρφιος μὲ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ
ὑπῆρχαν δύο Λυσίαι υἱοὶ τοῦ Κεφάλου, ἔχοντες ἀ-
δελφὸν τὸν Πολέμαρχον, (ἄρα ἐν τῇ διαλόγῳ 237

β). Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν περιπατοῦμεν ἐξω τείχους, ὁμοῦ μὲ τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φαῖδρον ἐρχόμενον παρὰ Λυσίου. Εἰς τὴν πλυσίον τοῦ Ὀλυμπίου οἰκίαν τοῦ Μαρτύρου, διαβαλλομένου ἀπὸ τῶν κομικῶν ἐπὶ γαστριμαργίᾳ (Σχολ.). ἀπήντησεν ὁ Φαῖδρος τὸν Λυσίον καὶ τὸν Ἐπιφάντην τὸν δημαγωγόν, ὅστις διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πώγωνός του ὠνομάσθη Σακεργίος (Σχολ. Ἀριστ. Ἐκκλ. στιχ. 71). Αἱ διατριβαὶ τοῦ Λυσίου τότε ἦσαν λίαν ἐπιζητήσιμοι, καὶ διὰ τοῦτο ἀμέσως ἐρωτᾶται ὁ Φαῖδρος περὶ τίνος λόγος. Τὸ κεκοιμημένον τοῦ θέματος, ὡς γαρμῖνον μὴ ἐρώσῃ μᾶλλον ἢ ἐρώσῃ, ὑπεραυξάνει τὴν περιέργειαν· ἀλλὰ πῶς ὁ Φαῖδρος, ἰδιώτης ὢν, ἀπομνημονεύσῃ ἀξίως λόγον, τὸν ὁποῖον συνέθετε κατὰ σχολὴν ὁ δεινότερος; τότε εἰς τὸ γράφειν. Εἰς μάτην ἐν τούτοις θρύπτεται, διότι συλλαμβάνεται ἐπὶ αὐτοφώρῳ ἔχων ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὑπὸ τὸ μῆτιν τὸ βιβλίον. Ἐπαιδῇ ὁ καύσων πολὺς διαβύμενος τὸν Ἰλισσὸν, ἡμεῖς μὲν ὑποδεδεμένοι, ὁ δὲ Φαῖδρος ἐκ τύχης καὶ ὁ Σωκράτης ἐκ συνθέσεως ἀποδόητοι καὶ εὐχαρίστως βρέχοντες τὸν πόδα ἐν τῷ ὕδατιόν του, διὰ νὰ κατκλιθῶμεν ὀλίγον ὑψηλότερον τῆς Ἀγρᾶς, δηλαδή, ὅπου σήμερον φαίνεται τὸ στάδιον, ὑπὸ τὴν σκιάν ἀμφιλοφύου πλατάνου καὶ ὑψηλοῦ καὶ εὐώδους ἄγνου, ἀκούοντες τὴν ῥοὴν τῆς πηγῆς καὶ τὸν λιγυρὸν χορὸν τῶν ἀπὸ τῶν, καὶ παγκάλως ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς πόδας.

Ἀλλ' εἶσαι περίεργος, ὦ ἀνγνῶστα, ὡς εἴμεθα καὶ ἡμεῖς, ἂν ὁ λόγος εἶναι τοῦ Λυσίου, ἢ ἐπιτηδεύῃς μίμησιν τοῦ Πλάτωνος. Περὶ τούτου ἰδοὺ τί ἔκονται νὰ εἴπωσιν ὅλοι ὁμοῦ οἱ σοφοί, καὶ κρίνῃ. Ὁ Σουλῆας βεβαιῶν, ὅτι ὁ Λυσίας ἔγραψε καὶ ἐπιστολάς, καὶ μίαν μὲν πραγματικὴν, τὰς δὲ λοιπὰς ΕΡΩΤΙΚΑΣ, ὧν αἱ πέντε πρὸς μενέαιαν.

Συμφωνεῖ καὶ ὁ Φώτιος, συγκεφαλαιοῦσι δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ δημηγορίαι, ἐπιστολαί, ἐγκώμια ἐπιτήμιοι, ΕΡΩΤΙΚΟΙ καὶ Σωκράτους ἀπολογία. Ὁ Πλάτωνος τὸν Παρισίους ἀνέκδοτον λεξικὸν Εὐδοκίης, καὶ ἐπιστολάς Ὑ. μίαν πραγματικὴν, τὰς δὲ λοιπὰς ΕΡΩΤΙΚΑΣ. Ἐπὶ τέλους ὁ Ἑρμείας (σελ. 77 ἐκδ. Ἰππίου) εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι αὐτοῦ Λυσίου ὁ λόγος αὐτός ἐστι, καὶ φέρεται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς αἰνίου εὐδοκειμοῦσα καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιστολή. Ὅστις ἔκονται τεχνικωτέρων ἐπιχειρημάτων, ἃς συμβουλεύει τὸν Διρίσχιον (praefat. ad Amat. σελ. 37). ἡμεῖς ἀρκούμεθα εἰς τὴν παρατήρησιν, ὅτι, καὶ ἂν εἴη ἡ γνήσιος ὁ λόγος τοῦ Λυσίου, ὁ Πλάτων εἰς τὴν ἀρκετὴν ἱκανότητα ν' ἀπομνημονεύσῃ τὸν τρόπον του, ὡς καὶ τοὶ ἀπόκρυφοι, καθ' ὅλα εἰναι ὅμοιοι μετὰ μελέτας τοῦ Λυσίου, ὡς δεικνύει καὶ ὁ ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίον βοηθοῖς, ἐκφωνηθεὶς ἐν τέλει τῆς 36 Ὀλυμπ. (Π. Χ. 393). (Ἑρμην. Συλλ. Διατρ.)

Εἰς μάτην τὸ ἐντεχνον ἀλλὰ μονότονον ὕψος τοῦ λόγου ἐπισκιάζει τὴν ἰσχύοντα τῶν ἰδεῶν. Εἶναι ἐκ τῶν ἐκ πρώτης ἀναγνώσεως γὰρ εὖρ τις ἐκεί-

στοτε τὴν ἔννοιαν. Ἡ ἀντικειμένη λέξις προβαίνει διὰ τοῦ μὲν καὶ δὲ, καὶ τὰ ἐπὶ μὲν καὶ καὶ μὲν δὲ, δι' ὧν ἀρχονται αἱ περίοδοι, ἀναπληροῦν τὴν ἑλλειψιν ἐσωτερικοῦ συνδέσμου ἰδεῶν, καὶ ὑποδοχθεῖν εἰς μεταβολὴν τὸ ἄψυχον τοῦ λόγου. Τὰ πάρισα καὶ ἰσοκάλως καὶ ὁμοιοτέλευτα εἶναι παλλάκις βεβαιωμένα, ὡς ἐν παραδείγματι·

1. Ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι
2. καὶ ἐκκολουθήσουσι
3. καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἤξουσιν
1. καὶ μάλιστα ἡσθήσονται
2. καὶ οὐκ ἐλαχίστην χάριν εἰσονται
3. καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὐξονται,

Ἡ ἔννοια τοῦ λόγου εἶναι παντελὴς ἄγνοια τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος, ἀντ' αὐτῆς δὲ σοφιστικὰ ἐπιχειρήματα κατὰ σειρὰν ἀπαριθμούμενα, περιστρεφόμενα δὲ εἰς τοὺς ἐξ ὀλίγου στοχασμοὺς, ὅτι ὁ ἐρώων πράττει τοῦτο ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀκουσίως, ἄρα καὶ χωρὶς διάγνωσιν, ὅτι παρελθούσης τῆς ἐπιθυμίας μετατρέπεται, ὅτι ζηλοτυπῶν τὸν ἐρώμενον, εὐχαριστεῖται καὶ εἰς τὰ ἐλαττώματά του, ἀντὶ νὰ τὸν γίνεταί ὠφέλιμος εἰς μάθησιν κτλ. Ἐν τούτοις ὁ μὴ ἐρώων, ἐλευθερὸς τῶν ἐλαττωμάτων τούτων, εἶναι ὁ ἐντελὴς ἀδιάφορος, ἀλλὰ πῶς δύναται ἡ ἀδιαφορία ν' ἀποτελέσῃ θερμὴν συνάφειαν, καθ' ἣν νὰ ἐνδιαφέρηται καὶ ἡ ψυχὴ;—Ὁ Λυσίας ἀπορεύει πᾶσαν ἀπάντησιν, διὰ τῆς ψευδοῦς ἀντιθέσεως, δι' ἣς τελευτᾷ οὔτε γὰρ τῷ λόγῳ λαμβάνοντι (τῷ μετὰ λόγου κρίνοντι) χάριτος ἴσης ἄξιον, οὔτε σοῦ βουλομένου τοὺς ἄλλους λαμβάνειν ὁμοίως δυνατόν. Καὶ ὁ μὲν Φαῖδρος θαυμάζων ἐκφωνεῖ, οὐχ ὑπερρυθμῶς τὰ τε ἄλλα καὶ τοὺς δρόμας; ὁ δὲ ἀνηλεὲς Σωκράτης, ὅστις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἔννοιαν, παρατηρεῖ ὅτι ὁ ῥήτωρ, μὴ εὐρυθμῶν ἰδεῶν, νεανιεύεται πρὸς ἐπίδειξιν ὅτι δύναται τὰ αὐτὰ νὰ εἴπῃ ἑτέρως καὶ ἑτέρως καὶ ἀμροτέρως ἀριστα. Δεινὸν ἄκουσμα διὰ τὸν Φαῖδρον, ὅστις φρονεῖ ὅτι ἐξηντλήθη ἡ ὕλη καὶ οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἔχει νὰ εἴπῃ πλείον καὶ πλείονος ἄξια, ἐνῶ ὁ Σωκράτης ἔχει πλήρεις τὸ στήθος, ἀλλὰ κατὰ τὴν συνήθη μετριοφροσύνην του, οὐχὶ παρ' ἐαυτοῦ ἀλλὰ παρ' ἄλλων ἀκούσας, δίκην ἀγγείου. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ταύτην δὲν ὑπάρχει ὀπισθοδρομία. Εἰς μάτην καλλωπίζεται ὁ Σωκράτης, ἕως ὅτου καλυπτόμενος ὑπὸ αἰσχύνῃς ἀνγκάζεται νὰ καλῇσθαι. Ἀλλὰ ποῖα διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ῥήτορος καὶ τοῦ φιλοσόφου; Ἐνῶ ὁ Λυσίας παραθέται ἄνευ ἐσωτερικοῦ δεσμοῦ (par juxtaposition) τὰ ἐπιχειρήματά του, βαίνων ἐπὶ τῶν σχημάτων τῆς λέξεως ὡς ἐπιτηδεύει καλοβάτης, ὁ Σωκράτης φέρεται πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος καὶ δι' αὐτῆς ὅλος ὁ λόγος προβαίνει. Ἀντὶ νὰ δεικνύῃ ὡς ἐκ τούτου συστηματικὴν ξηρότητα, μάλιστα γίνεται ποιητικὸς, διότι ἀνασκάπτει ψυχολογικὸν θησαυρόν.

Δύο ἀρχόντες εἶναι ἐν ἡμῖν, ἡ ἐμφυτος ἐπιθυμία καὶ ἡ ἐπὶκτητος δόξα, ἡ ἐριεμένη τοῦ ἀρίστου. Ὅταν ἡ ἐπιθυμία νικᾷ, ὑποπίπτομεν εἰς πάθος, τὸ ὁποῖον ἐπονομάζεται κατὰ τὴν διωκομένην ἡδονήν. Οὕτως ἡ ἐ-

πιθυμία τραπέζα ἐπὶ σωμάτων κάλλος, καὶ ἐρῶμε-
νως ῥωσθεῖσα, ὀνομάζεται ἔρως.

Ἀλλ' ὁ δουλεύων εἰς ἡδονὴν ζητεῖ τὰ ἥδιστα, καὶ
οὐχὶ τὰ ἐναντία καὶ ἰσχυρότερα, δι' ὧν θεραπεύεται,
ὥστε ὁ ἐραστὴς παρκασιάζων πάντοτε προφιλή εἰς
ἑαυτὸν τὸν ἐρώμενον, θέλει τὸν ἀπείργει ἀπὸ πάντων
γνώσιν, διὰ νὰ μὴ αἰσθάνεται στέρησιν ἐκ μέρους τοῦ
ἐρώντος, γινομένου ἀλυσιτελοῦς ἐπιτράπου. Περιποι-
ούμενος αὐτὸν θέλει τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ πάσης ἀν-
δρικῆς ἀσκήσεως καὶ θέλει τὸν ἐπιθυμεῖ ὁρατὸν τῶν
θειοτάτων καὶ εὐνουστάτων κτημάτων, πετρῶν, καὶ
μητρῶν, καὶ συγγενῶν, καὶ φίλων. Πόσα τὰ ἐκ τῆς
κολακείας κακὰ, ὥστε νὰ θεραπεύεται εὐαρεστούμε-
νος ὁ ἐρώμενος; ἀλλὰ πόσον πικρὰ ἡ τύχη αὐτοῦ
ἐὰν μεταμελητῇ τωφρονήτας ὁ ἐραστὴς; Τότε ὁφθαλ-
μοῦ ἐβλάβη καὶ κατὰ τὴν ἔξιν καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἐ-
ννοεῖ ὁ ἐγκαταλειμμένος ὅτι κάλλιον τὸ νὰ χαρίζε-
ται εἰς μὴ ἐρώντα ἢ εἰς ἐρώντα καὶ ὅτι:

Ὡς λύκοι ἄρν' ἀγαπῶσιν, ὥς
παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ Σωκράτης πραγματεύε-
ται τὸ αὐτὸ θέμα καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὄψιν, δηλαδὴ
ψέγων τὸ ἄρρον τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ προβάλλει γοργός,
διότι ἀναπτύσσει τὴν ἐννοιαν, ἀφοῦ τὴν ὥρισε σα-
φῶς, ἐνῶ ὁ Λυσίας καταβιβάζει μέγιστον ἀγῶνα εἰς
ἐρεῖρετιν τύπων ἐκ τῶν εἰκότων.

Ἔως ἐδῶ ὁ Σωκράτης ἐλάλησε μόνον παραλληλί-
ζων τὸν λόγον, τώρα ὁμῶς ἐκφέρει καὶ τὰς ἰδίους
τοῦ ἰδέας, ἢ μᾶλλον ὅσα ὁ νεανίσκος Πλάτων κα-
ταψεύδεται τοῦ διδισκάλου του. — Δὲν εἶναι θεός
ὁ ἔρως καὶ θεῖα ἡ μανία του; — Ἐπέρχεται ἐπομένως
ἡ παλινφθία ἀνυψουμένου τοῦ λόγου εἰς τῆς φιλοσο-
φίας τὰ μετέρσια.

Ἡ ψυχὴ ὡς ἀντοκίνητος εἶναι ἀθάνατος, ὁμοιά-
ζει δὲ ἀνθρωπίνως θεωρουμένη, δηλαδὴ μεταφορικῶς,
μὲ σύμφυτον δόναμιν ὑπεπτέρου ζεύγους καὶ ἡνιό-
χου. Οὕτως ἐπτερωμένη ἐπιστὰ εἰς τὴν στρατιάν
τῶν θεῶν, ἀλλ' ὀλίγαι ψυχαὶ φθάνουν εἰς τὰ νῶτα
τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ θεωρῶσιν τελευτούμενης τῆς πε-
ριόδου τοῦ ἐξῶ, διότι ὁ εἰς τῶν ἵππων εἶναι
κακός. Ἐκεῖ εἰς τὸν ἐξῶ τόπον διὰ τοῦ νοῦς καθο-
ρᾶται ἡ ἐπιστήμη οὐχὶ ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ, ἀλλ' ἐν
τῷ ὅ ἐστι. ὄν, δηλαδὴ καθ' ἑαυτὴν. Ὅσα
καὶ αἱ ψυχαί, παρακολουθοῦται εἰς τὰς περιόδους
τῆς κινήσεως τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ κάματος, καθ' ἣν
ὥραν γίνεται ἡ ἐξῶ θεῖα, δὲν παρευρίσκονται, πε-
ροῦροῦσαι κατέρχονται εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ μὲν τὰ
πλείστα ἰδοῦσα χρησιμεύει εἰς γονὴν φιλοσόφου, ἢ
φιλοκλέου, ἢ μουσικοῦ, ἢ ΕΡΩΤΙΚΟΥ, αἱ δὲ ἄλ-
λαι καθ' ἑξῆς. Μόλις ἡ ὀγδόη τάξις εἶναι τῶν σο-
φιστῶν καὶ δημοκόπων. Ἀνὰ πᾶν χιλιεστὸν ἔτος
γίνεται ἡ μεταμψύχωσις, καὶ αἱ μὲν ἄλλαι ψυχαὶ
εἰς μύρια ὅττη δὲν ἐπενέρχονται εἰς τὸ αὐτὸ, ἐνῶ
ἡ τοῦ φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ εἰς τρισχίλια.

Ἡ ὄρασις τοῦ γήινου κάλλους εἶναι ἀνάμνησις
τοῦ Ἐκεῖ, καὶ διὰ τοῦτο πτερούμενος, ἀλλ' ἄδου-

νκτῶν εἰς πτῆσιν, διάκειται ὁ ἐρῶν μανικῶς. Τὴν
μετὰ φυσιολογίας περιγραφὴν τῆς εἰκότος τοῦ πά-
θους τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν αἰσθησιν τοῦ κάλλους
πρέπει ν' ἀνγκνῶσθαι τις ἐν τῷ Φιλόδω αὐτῷ, διότι
οὐδεὶς δύναται νὰ ἐκφράσῃ μὲ τοιούτην ζωηρότητα
καὶ ποιητικὴν ἐνάργειαν νοήματα κινεῖται με-
ταξὺ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἰδανικοῦ.

Ἡμᾶς μόνον ἐνδιαφέρει νὰ ἐπιτήσωμεν τὴν προσο-
χὴν μας ἐπὶ τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ὑπὸ τὴν
μουσικὴν καὶ χαρὴν διήγημα ἐκπέμπουν τὰς αἰ-
γὰς των.

Ὁ Πλάτων ἔχει πληρεστάτην παποῖθησιν εἰς τοὺς
διέποντας τὸν κόσμον νόμοις καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς
τῆς ἀληθείας, ἀνευ τῶν ὁποίων τὸ πᾶν ἤθελεν εἰ-
σθαι χάος. Ἀλλ' ἐνῶ τὸ θέαμα τοῦ κόσμου μᾶς
δίδει τὴν αἰσθησιν τῆς τάξεως καὶ ἀρμονίας, συγ-
χρόνως μᾶς δεικνύει καὶ τὸ ἐναντίον. Τὸ ἀληθὲς
πρέπει νὰ εἶναι καὶ τελειον, οὐδὲν ὅμως τέλειον
ἐν τῷ φθαρτῷ κόσμῳ. Ἡ μᾶλλον διὰ τῶν αἰσθη-
σεων δὲν βλέπομεν τὸ αὐτῷπαρακτον καὶ αὐτούσιον,
ἀλλὰ τὸ σχετικὸν καὶ πιεσασμένον. Ἐχώρισεν ἑ-
πομένως τὸν κόσμον εἰς δύο μέρη, καὶ εἰς μὲν τὸν
ἐξῶ τόπον ἔθεσε τὴν γενικότητα, ἥτοι τὰς ἰδέας,
ἢ καθὼς τ' ἀποκαλεῖ τὰ εἶδη ὡς τύπους καθρούς,
καθ' ἑαυτοὺς ὑπάρχοντας, οὐχ ἕτερα ἐν ἑτέροις,
ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀπομίμησιν αὐτῶν τῶν τύπων σχε-
τικὴν καὶ ποικίλην ὅσον παραλλάσσει ἡ ἄκρ' ἐ-
τέλεια ἀπὸ τὴν προσέγγισιν τῆς τελειότητος. Διὰ
τοῦτο αἱ γνώσεις μας εἶναι ἀνάμνησις ἐκείνων τῶν
τύπων κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀκριθείας, καθ' ὃν
τοὺς ἀντελήφθημεν. Ὅστις ἀπαξ δεχθῇ αὐτὰς τὰς
ὑποθέσεις, ἐξηγεῖ μετ' εὐχερείας τὰ ἐμπειρικὰ φαι-
νόμενα, καὶ δύναται νὰ περιστέψῃ καὶ μὲ ποιητι-
κὴν φαντασίαν τὴν ἐξηγήσιν του. Ἀλλὰ τίς δύ-
ναται ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τοιούτων ὑποθέ-
σεων; Ἐξῶ τοῦ οὐρανοῦ ἀνακείμενοι αὐτοὶ οἱ τῶ-
ποι, ὅσον αἰθερίους καὶ ἂν τοὺς ἐπινοήσῃ τις, εἶ-
ναι πάντοτε νεκροὶ καὶ ἄγονοι, ὡς ὁμολογεῖ καὶ
αὐτός ὁ Πλάτων (οὐχ ἢ γένεσις πρότεστι 247· D.)
καὶ ἄλλη τις δύναμις ἀνωτέρα αὐτῶν, ἐνῶ οἱ τῶ-
ποι οὗτοι εἶναι ἡ τελειότης, ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ
κατασκευάσῃ τὰ αἰσθητὰ ὄντα κατ' εἰκόνα καὶ ὁ-
μοίωσιν ἐκείνων. Κατὰ τοῦτο ἐπιμέλφεται καὶ ὁ
Ἀριστοτέλης τὸν Πλάτωνα. — τίποτε συμβάλλεται
τὰ εἶδη τοῖς αἰσθητοῖς τῶν αἰσθητῶν, ἢ τοῖς γι-
γνομένοις καὶ φθειρομένοις; οὐτε γὰρ κινήσεως
οὐτε μεταβολῆς ἐστὶν αἷτια αὐτοῖς. — τὸ δὲ λέ-
γειν ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ αὐτὰ εἶναι καὶ μετέ-
ρσιον αὐτῶν τ' ἄλλα, κερολογεῖν ἐστὶ καὶ με-
ταφορὰς λέγειν ποιητικὰς. (Μετὰ τὰ φυσ. Α'. 9.)
Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐτρέπη πρὸς τὴν οὐ-
σίαν καὶ ἐντελέχειαν. Ὡς εἶναι ὅμως φυσικόν, ὁ
μεταφορικὸς τρόπος τοῦ Πλάτωνος ὑπερισχύει, καὶ οἱ
ζητοῦντες τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν
δόναμιν καὶ κίνησιν, ὀνομάζονται καὶ διώκονται ὡς
πανθεῖσταί.

Ἀλλ' ἐνταῦθα περί ρητορικῆς ὁ λόγος. Μετὰ τὰς
ὑψιπεταῖς ταύτας ἐκδοκχεύσεις, δύναται νὰ ὑποστή-

πλέον σύγκρισιν ἢ Δυσιακὴ ἰσχύος, ἐνδιατρίβου-
σα μόνον εἰς βεβιασμένους καὶ πολλάκις ψευδεῖς
ἐπιθέσεις; Ποῖον δὲ τὸ συμπέρασμα; — Κατὰ
μὲν τὸν Σωκράτην, ὅτι ὁ μέλλων νὰ ἀμιλήσῃ κα-
λῶς, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀληθοῦς.
περὶ οὗ ὁ λόγος, κατὰ δὲ τοὺς δοξαζοντάς τὴν
ρητορικὴν τέχνην ὅτι τοῦτο εἶναι ὅλως περιττόν,
ἀναγκαῖον δὲ νὰ γνωρίζῃ ὁ ῥήτωρ τὰ δοκούντα εἰς
τὸ πλῆθος, διότι ἐκ τούτων ἡ πειθὼ καὶ οὐχὶ ἐκ
τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' ἡ διαλεκτικὴ τοῦ Σωκράτους
ἐν ἀκρεῖ τρέπει τοιαῦτα ἀξιώματα εἰς τὸ γελοῖον
καὶ παγγέλοιον· θέλει εἶναι λοιπὸν ῥήτωρ κατὰ τοὺς
σοφιστὰς καὶ ὅστις, μὴ εἰδώς ἱππον, διὰ νὰ πείσῃ τὸν
μὴ εἰδότα, ὅτι διὰ νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς πρέπει
νὰ μεταχειρισθῇ αὐτόν, τὸν ἐγκωμιάζει ὡς ἔχοντα
μέγιστα ὦτα, διότι τοιοῦτον τὸν νομίζει ὁ ἀκούων.

Ὅσοι ἐμμένουν εἰς τὸν ξηρὸν ὁρισμὸν, ὅτι ἡ ῥη-
τορικὴ εἶναι τέχνη τοῦ πείθειν, δεικνύουν ἀδιαφο-
ρίαν πρὸς τὰ μέσα, δι' ὧν ἡ πειθὼ ἐπιτυγχάνε-
ται καὶ ἰδοὺ διατί περιπίπτουν εἰς τὸ γελοῖον,
ὅτι, ὅταν τὰ μέσα, ἀναλόγως τοῦ ἀκροατοῦ, εἶναι
γελοῖα, γελοῖος γίνεται καὶ ὁ ῥήτωρ. Ἐξ ἐναντίας
ῥητορικὴ ἔχει ἔργον νὰ διδάσκῃ τὰ μέσα καὶ τὴν
μεθόδον, ἃς τὰ ἀνθρωπίνου νοῦς, πρὸς ὃν ἀπο-
πίνεται. Ἀλλὰ τὸν νοῦν πείθει μόνη ἡ ἀλήθεια καὶ
παραπείθει ἡ πρὸς αὐτὴν ὁμοιότης, ὥστε καὶ ἡ
ἐπὶ κακοῦ χρησιμεύουσα ῥητορικὴ τότε θέλει ἐπι-
τελῇ τὴν ἀπάτην, ὅταν, γνωρίζουσα τὴν ἀλήθειαν,
μεταχειρισθῇ τὴν πρὸς αὐτὴν ὁμοιότητα.

Κατὰ τοῦτο οὐδεὶς ἀντιτείνει, ὅτι τὴν ἀλήθειαν
αὐτὴν ἔχει σκοπὸν ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη,
καὶ τοῦτο ὁμῶς δὲν ἔτεται ὅτι ἡ ῥητορικὴ εἶναι
τέχνη τοῦ ψεύδους. Διότι δὲν πραγματεύεται μὲν
ἡμεῖς ἐπιστημονικά, ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις τῆς περιστρέ-
φεται εἰς γεγονότα καὶ σκοποὺς τοῦ κοινοῦ βίου,
ποῦ καὶ ἂν εἶναι σχετικὴ ἡ δι' αὐτῆς ἐπιζητου-
μένη ἀλήθεια, καὶ μάλιστα καθόσον ἀποταίνεται εἰς
τὸ κοινὸν νοῦν τοῦ πλῆθους, οὐδεὶς θέλει ἰσχυρι-
σθῇ, ὅτι ὁ ἄγριος, ὅστις, ἐξ ἄπτων τὰ αἰμοδόρα πά-
θη τῶν ὁμοίων του, τοὺς πείθει εἰς ἀπενθρώπους ἐ-
πιδρομάς, δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν Δημόσθεν ἢ
τὸν Κικέρωνα.

Ἡ ῥητορικὴ λοιπὸν μεταχειρίζεται ὡς στήριγμα τὰς
αἰνὰς καὶ παραδεδομένους γνώσεις τοῦ ἀκροατοῦ,
ἐννοεῖ δὲ ἀκριβῆ τοῦ πράγματος διάγνωσιν, συνά-
πτει τὰ δύο ταῦτα ἄκρα, φωτίζουσα διὰ τοῦ γνω-
στοῦ τὸ ἀγνωστον, καὶ ἐξεγείρουσα τὰς εὐγενεῖς δια-
θέσεις τοῦ ἀνθρώπου μέγροι πᾶθος ὁσάκις ἐνδικοῦν-
ται, πάντοτε ὁμῶς εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ γίνε-
ται εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀκροατοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν συ-
νηθὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀκολουθίαν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν
ἐκδημάτων.

Ὁ Πλάτων διὰ τοῦ Σωκράτους ἐκθίτει τοὺς κανό-
νας τοῦτον ἀναλυτικώτερον. Παραλείπομεν τὴν διαλε-
κτικὴν ἀπόδειξιν του, ὅτι καὶ ἂν ἐνδιδώμεν πρὸς τοὺς
σοφιστὰς λέγοντας ὅτι ἡ ῥητορικὴ ἐπιζητεῖ τὴν ἀπάτην,
πάλιν ἔχει ἀπαράιτητον ἀνάγκην τῆς γνώσεως τῆς
ἀληθείας· διότι ἡ ἀπάτη γίνεται διὰ τῆς πρὸς τὴν

ἀλήθειαν ὁμοιότητος. Τοιαύτη παραχώρησις εἶναι δ-
λως ἀκίνδυνος, καθότι ἡ μεταχειριζομένη τὴν ἀπάτην
τέχνη θέλει φωραθῇ παρὰ τῆς κοινῆς κρίσεως, καὶ δὲν
θέλει σωθῇ ἀπὸ τὴν οὐτιδανότητά. Μόνη ἡ ἀλήθεια
καὶ ἡ εἰλικρίνεια ἔχουν διηνεκὴ ἀξίαν.

Οἱ κανόνες τοῦ Πλάτωνος εἶναι ἅπλοϊ καὶ αὐτά-
πόδεικτοι. Πρὸ πάντων ὁ Δυσίας δὲν ὁρίζει τὸ πρᾶγ-
μα, περὶ οὗ πρόκειται, καὶ δὲν θέτει καθαρῶς ἐνώπιον
τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀκροατοῦ τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν
τείνει, ὥστε νὰ τὸν δεχθῇ καὶ αὐτὸς συνακολουθῶν
προθύμως. (263). Διὰ τοῦτο ὁ λόγος του προβαίνει
ἀντιστρόφως καὶ ἐξ ὑπτίας, τὰ δὲ μέρη αὐτοῦ εἶναι
χρῆδον βεβλημένα, ὅπως κατὰ τύχην ἐτέρχεται ἐκα-
στον εἰς τὸν νοῦν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη τις ἢ
νὰ υποβουλεύονται πρὸς ἀμοιβαίαν ἐξηγήσιν, (264).
Ὁ λόγος ὁμῶς πρέπει, ὡς πᾶν ζῶον ἔχει τὸ σῶμα
του, οὕτε ἀκέφαλον οὕτε ἄπουν, οὕτω καὶ αὐτὸς νὰ
ἔχῃ μέσα καὶ ἄκρα, πρέποντα πρὸς ἀλλήλα.

Ἡ τέχνη τοῦ ῥήτορος συνίσταται εἰς τὸ νὰ συνά-
γῃ τὰ πολλὰ τοῦ διεσπαρμένου συνορῶν εἰς μίαν ἐ-
δέαν, καὶ πάλιν ἐντέχνως καὶ κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς
τῶν πραγμάτων διαθετὼν τὰ καθεκαστα (κατ' ἀρ-
θρον ἢ πέφυκε).

Ἐν ἄλλαις λέξεσι λοιπὸν ὁ τὴν ἀληθῆ μέθοδον
τῆς μετὰ διαγνώσεως τέχνης ἐπαγγελλόμενος ῥή-
τωρ προτίθεται νὰ παραστήσῃ τὸ προκαείμενον πρᾶγ-
μα, ὡς ἀδιάσπαστον μόριον ὀργανικοῦ ὅλου, τὸ ὁ-
ποῖον διὰ τῆς συναρμώσεώς του ἐξεγείρει τὸν θαυμα-
σμὸν καὶ τὸ σέβας τοῦ ἀκροατοῦ, ὥστε νὰ μὴ δύναται
ἐπιπολαίως κρίνων νὰ τὸ ἀνατρέψῃ. Διὰ νὰ μὴ πε-
ριπέσῃ ὁμῶς ἐξω τοῦ πράγματος καὶ μεγαλοποιήτῃ
τὸ σχέδιόν του ἀνδροδυσίως, ἀπαιτεῖται ἄρα ψυχολο-
γικὴ εὐαισθησία, ὥστε ἡ σχέσις πρὸς τὴν ὑπόθεσιν
καὶ ἡ ἀνάγκη τῶν λεγομένων πάντοτε νὰ διαφαίνε-
ται εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκροατοῦ. Τίς ἄλλος ἐν
τούτοις παρὰ τὴν φιλοσοφίαν δύναται νὰ διδάξῃ
πῶς τὰ πράγματα συνέχονται εἰς ὅλον τι, καὶ ποῖον
τὸ οἰκεῖον ἐκάστου;

Ἀντὶ τούτων ποῖα εἶναι τὰ κομψὰ τῆς τέχνης, τὰ
ὁποῖα συνήθως ἐν τοῖς βιβλίοις παραγγέλλονται; Πρῶ-
τον προοίμιον· ἂν ὁμῶς αὐτὸ δὲν εἶναι εἰςβόλὴ εἰς
τὴν ἐννοίαν τῆς ὑποθέσεως, οὐδὲν σημαίνει. Δεύτερον,
διήγησιν τινὰ καὶ μαρτυρίας, τρίτον, τεκμήρια, τέ-
ταρτον, εἰκότα, καὶ, καθὼς ἐδίδασκεν ὁ λαγοδαίδαλος
Θεόδωρος Βυζάντιος (Πρὸς Διον. Ἀλικ. Ἰσαῖον καὶ
Ἀριστ. Ῥητ. Γ'. 13) πίστωσιν καὶ ἐπιπίστωσιν, καὶ
ἐλεγχον καὶ ἐπεξέλεγχον, ἢ κατὰ τὸν Πάριον Εὐνὸν
ὑποδήλωσιν καὶ παρεπκίνους. Οὕτως ὁ Πύλος ἐρεῖρε
τὴν διπλασιολογίαν, καὶ γνωμολογίαν, καὶ εἰκνο-
λογίαν (ὅρα παράδειγμα διπλασιολ. ἐν Γοργία 448
ἢ μπειριῶν ἐμπείρωσιν εὐρημέναι κτλ), πρὸς ὃν ὁ Λι-
κύριος (Ἀριστ. Ῥητ. Γ. 12) ἐδωρήσατο τὰ ὀνόμα-
τά του· ὁ δὲ Χαλκιδόνιος Θρασύμαχος ἐπενόησε τοὺς
οἰκτρογόους, περὶ ὧν ἐδίδασκε ἐν τῷ συγγράμματι
του ἐπιγραφόμενος "Ελδοι (Ἀριστ. Ῥητ. Γ. 1) καὶ
καθεξῆς.

Εἰς τοιαύτας λεπτολογίας εἶχε περιπέσει τότε ἡ
κατ' ἐξοχὴν τέχνη, διότι ἀνταρκτικῶς ἐχώριζε τὰ

συναπαρτίζοντα μέρη, δὲν ἀπέβλεπε δὲ εἰς τὴν ἐννοίαν τῶν πραγμάτων, ὥστε ἀντὶ ἐμφύχου δημιουργήματος προσέφερε σκελετὸν μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν φιλοπνηθέντα, ἀλλ' ἀπνουν. Ὁ λόγος τότε καταλαμβάνει καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, ὅταν μᾶς εἰσάγῃ εἰς τὸ βῆθος τῶν πραγμάτων μὲ τοιαύτην ἐνέργειαν, ὥστε καὶ οἱ πλέον δύσνοες βλέπουν, καὶ πᾶν μέρος αὐτοῦ περιέχῃ δῆλωσιν ἐννοίας, ὥστε οὐδὲν δυνάμεθα ν' ἀπορρίψωμεν ὡς περιττὸν καὶ παρέλκον. Διὰ νὰ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ὁμοῦς ὁ ῥήτωρ καὶ νὰ μὴ φάνηται διεστηκὸς τὸ ἡτρίον, πρέπει νὰ μετέχῃ φιλοσοφίας, οὐχὶ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἀρηρημένας ἀληθείας, ἢ νὰ ἐνσπείρῃ ἐντὸς τοῦ λόγου τοῦ γενικὰ ἀξιόματ' ἡρώ καὶ μονομερῆ, ὥστε καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν ἐνδέχονται, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς παραστήσῃ τὰ πράγματα καθ' ὃν ἔχουν σύνδεσμον, ψυχαγωγῶν ἡμᾶς εἰς τὴν ἀεὶρεσίν του.

Διὰ τοῦτο μὲ ἄκραν εἰρωνείαν ἐμπαίζει ὁ Πλάτων τοὺς γόητας τῆς τέχνης, οἵτινες κατὰ βούλησιν δύνανται μὲν νὰ προσφέρωσι τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν, ἀλλὰ δὲν γνωρίζουν ποῖον καὶ πόσον τούτων ὠρελεῖ τὸν πύσγοντα. Ὅστις γνωρίζει νὰ ποιῇ τὸ οἰκτρὸν καὶ τὸ φροδερὸν δὲν εἶναι Σοφοκλῆς, ἀλλ' ὅστις γνωρίζει νὰ τὰ μεταχειρίζεται, Σὺ δὲ ὁ ἐπιστάμενος τὴν ὀξύτητα καὶ βαρυτάτην χορδὴν, ἐμάθεις τὰ πρὸ τῆς ἁρμονίας, οὐχὶ δὲ τὴν ἁρμονίαν αὐτήν. Οὕτω ἐὰν ἐξῇ ὁ Περικλῆς ἤθελε μᾶς εἰπεῖ, τὰ πρὸ τῆς ῥητορικῆς ἐμάθετε, ἀλλὰ τὸ πιθανῶς λέγειν καὶ τὸ συναπαρτίζειν τὸ ὅλον τοῦ λόγου, ταῦτα δὲν ἐδιδάχθητε. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἂν δὲν προικισθῇ τις ἀπὸ τὴν φύσιν, δὲν θέλει εἶναι ποτὲ ῥήτωρ, ἀλλὰ καὶ ὁ Περικλῆς μετέχων τοιοῦτου δώρου, ἔλαβε τὸ ὑψηλόνου καὶ τελειουργὸν ἀπὸ τὸν Ἀναξάγοραν. Διὰ νὰ ψύσης τὰς χορδὰς τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ σπουδάσῃς αὐτήν, νομίζεις ὁμοῦς ὅτι δύνασαι νὰ κατανοήσῃς τὴν ψυχὴν, χωρὶς τὴν τοῦ ὅλου φύσιν;

Προδύκων ὁ Πλάτων εἰς τὴν ἀντίθεσιν τοῦ δεσπότης νοῦς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν, καὶ χαριεντιζόμενος ἐπιφέρει τὸν Αἰγύπτιον λόγον, διὰ νὰ καταδικάσῃ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι εἶναι σημεῖον καὶ μέσον πρκαστᾶσεως, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ γράμματα, θέλων ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ζῶσα ἡ διάνοια ἐν πᾶσι, καὶ ἀππληχγμένη ἀπὸ τὴν ἀνάγκην ἐξωτερικοῦ βοηθήματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως τῆς ἀνω Αἰγύπτου Θεμου ἀποδοκιμάσαντος τὴν τοῦ Θεοῦ Θεοῦ ἀνακάλυψιν τῶν γραμμάτων, διότι, χρησιμεύοντα πρὸς ὑπόμνησιν, ὑποβάλλουν τὴν μὴ ἀσκησιν τῆς μνήμης, εἶναι θεσπείως πρὸς παιδείαν. Τὰ γράμματα κατέστησαν ἀθάνατον τὸν Πλάτωνα, ὅστις τὸ ἐγνώριζε καλῶς συγγραφεὺς τοὺς διαλόγους του. Ἀλλὰ μεταχειριζόμενος αὐτὴν τὴν ὑπερβολὴν, ἐσκόπει νὰ καταστήσῃ διὰ παραβολῆς ἐνέργειάν τὴν ἀντίθεσιν, καὶ νὰ ἐκφράσῃ ὅτι νοῦς ὄρε καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα τυφλά καὶ κωφά. Τοῦτο παραγγέλλει ὁ Σωκράτης τὸν Φαίδρον νὰ ἐξαγγείλῃ εἰς τὸν Λυσίαν, εἰς δὲ τὸν

Ἰσοκράτην, περὶ οὗ εὐελπίζεται ὅτι ἔχει τὰς πρ. θυμένας διαθέσεις καὶ θέλει τὰς ἀναπτύξει, ἐὰν ἀκολουθήσῃ τὴν ἐπὶ μείζω ἀγούσαν θειότεραν ὁρμήν, ἀναδέχεται αὐτὸς νὰ φέρῃ τὴν ἀγγελίαν. Ἐν τῷσούτῳ παρελθόντος τοῦ πνίγους ἀπέρχονται, ἐνασμενισθέντες καὶ ἐνασμενίσαντες ἡμᾶς εἰς τὰ μουσεῖα τῶν λόγων.

Μετὰ τὴν κεφαλαιώδη ταύτην ἀνάλυσιν δὲν θέλομεν συμφωνήτῃ μὲ τοὺς λέγοντας ὅτι σκοποῦ τοῦ διαλόγου εἶναι ὁ ἔρως, περὶ οὗ μόνον ἐν ἐπεισόδῳ γίνεται λόγος, ἀλλ' οὔτε μὲ τὸν Σλαίερμάχρον, ὅστις ἐν αὐτῷ βλέπει τὴν προπαρασκευὴν τῆς ὅλης ὁδοῦ τῆς φιλοσοφίας διὰ τῆς διαλεκτικῆς, ἀλλὰ μὲ τὸν Ἄστιον καὶ τὸν Σταλδάρουμον, οἵτινες προσέχουν εἰς τὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους πραγματευμένην ὑπόθεσιν τῆς ῥητορικῆς, τῆς ὁποίας φαίνεται πανταχόθεν διεστηκὸς τὸ ἡτρίον (τὸ εὐφές ἱμάτιον καὶ ἀραιόν), ὅταν δὲν συνοφάνῃ παρὰ τῆς φιλοσοφίας. Ὅσα ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν Λυσιακὸν λόγον ὁ Πλάτων φιλοσοφεῖ περὶ ἔρωτος, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὸ θεμέλιον τοῦ λόγου του, εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ ὅλον σύστημά του, ἤθελεν εἶναι ὁμοῦς ὁ λοιπὸς διάλογος φορτικὸς πλεονασμὸς, ἂν ἔγραπεν αὐτὸν ὁ Πλάτων ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ νὰ παρενεύρῃ τὰς ιδέας τούτας, ἐνῷ διὰ μακρῶν λόγων ἐπιτίθεται κατὰ τὸ φορτικόν. Τοιαύτην ἀποδίδοντες εἰς τὸν διάλογον ἐννοίαν πλησιάζομεν εἰς τὴν ἀεὶρεσιν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν συνεγράφη. Ἦτο φυσικὸν νὰ προσιμιάσῃ κατὰ τῆς ῥητορικῆς, ἀφ' οὗ μετὰ τὸν Γοργίαν εἰς αὐτὴν ἐπανεῖν ἡ παιδεία καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτῆς ὡς βασιλεῖς ἐδωροφοροῦντο (266 C.). Ὡς βεβαίως ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ἑρμογένους, οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πρῶτον ἀκούσαντες τὸν πρεσβεύοντα Γοργίαν ἐορτήν ἀπρακτοὶ ἱποιοῦν, καὶ πολλοὶ ἀρήσαντες τὴν φιλοσοφίαν ἐπαυθεύοντο τὴν ῥητορικὴν, ὥστε ὁ Πλάτων διαφθορῶν ἔγραψε τὸν Γοργίαν. Ἀφίνομεν τοὺς σοφιστὰς νὰ πιστεύουν ὅτι ὁ φθάνος ἐνέπνευσεν τὸν Πλάτωνα, διότι πρέπει πρῶτον νὰ παιδευθοῦν τὴν φιλοσοφίαν διὰ νὰ ἐννοήσῃ τὸν πόσον πενιχρὰ ὑπῆρξε καὶ ἐπὶ τέλους κατέστη ὅλως οἰκτρὰ ἡ τέχνη των, ἐνῷ ἡ ῥητορικὴ φιλοσοφήσασα ἐφθασε τὴν ἄκραν τελειότητα διὰ τοῦ μὴδ' εἰς τοὺς μεταγενεστέρους καταλιπόντος ὑπερβολὴν Δημοσθένους συγχολάσαντος τῷ Πλάτωνα (Πλούτ. Δημοσ. ε. Cic. de off. I. i). Ὁ Διογένης εἰπὼν ὅτι βλέπει μόνον τὸν κύκλον, διότι, ὡς τὸν εἶπεν ὁ Πλάτων, ἐστέρειτο τῶν ὀρθόγων, δι' ὃν βλέπεται ἡ κυκλότης (Διογ. Λαέρτ. VI. 53.). Αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐσπούδασεν ὁ Πλάτων ν' ἀνοίξῃ ὡς καὶ ἐπέτυχεν. Ἄν δὲ πάλιν ἐκλείσθησαν, διὰ τὴν συντόνου μελέτης τῶν διαλόγων του θέλουσιν ἀνεγχεῖσθαι.

Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ.